

Byla C-37/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. sausio 25 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. sausio 16 d.

Kasatorė:

Agenzia delle Entrate

Kita kasacinio proceso šalis:

PR

Pagrindinės bylos dalykas

Lengvatos – PVM – 2009 m. žemės drebėjimas – 60 % mokesčio grąžinimas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

- 1 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėdamas ginčą pagrindinėje byloje, kurioje dalyvauja *Agenzia delle Entrate* (toliau – Mokesčių inspekcija) ir mokesčių mokėtojas, *ex officio* kelia klausimą dėl nacionalinės teisės aktų, kuriuose numatyta grąžinti 60 % pridėtinės vertės mokesčio (PVM), sumokėto laikotarpiu nuo 2009 m. balandžio mėn. iki 2010 m. gruodžio mėn., atitikties mokesčių neutralumo principui; šie teisės aktai buvo priimti konkrečiai dėl 2009 m. balandžio 6 d. Abrucų regione įvykusio žemės drebėjimo. Tokia nuostata reikštų skirtingą požiūrį, prieštaraujantį mokesčių neutralumo principui. Be to, ginčijamas tokio grąžinimo taikymas, nes yra priimtas teismo įsakymas, kuriuo sustabdomas neteisėtos pagalbos, kurią Italija suteikė valstybės pagalbos byloje SA.35083 (2012/NN) dėl žemės drebėjimo Abrucų regione, teikimas.

Prejudicinis klausimas

- 2 „Ar principais, įtvirtintais Nutartyje Mokesčių inspekcija / *Nuova Invincibile srl* (C-82/14, EU:C:2015:510) ir 2008 m. liepos 17 d. Sprendime *Komisija / Italija* (C-132/06, EU:C:2008:412), draudžiamos teisės aktų nuostatos, kaip antai įtvirtinta 2011 m. *Legge n. 183* (toliau – Įstatymas Nr. 183) 33 straipsnio 28 dalyje, pagal kurią mokesčių mokėtojams leidžiama susigrąžinti 60 % PVM sumos, sumokėtos 2009 m. balandžio mėn. – 2010 m. gruodžio mėn. laikotarpiu, kiek tai susiję su žemės drebėjimų, įvykusių Abrucų teritorijoje 2009 m. balandžio 6 d.?”

Nurodytos Europos Sąjungos teisės nuostatos

- 3 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB (Šeštoji PVM direktyva) 2, 206 ir 273 straipsniai ir 45 konstatuojamoji dalis; SESV 108 straipsnio 3 dalis; Reglamento (EB) Nr. 659/1999 11 straipsnio 1 dalis.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

- 4 2010 m. gegužės 31 d. *Decreto-legge n. 78* (toliau – Dekretas įstatymas Nr. 78), iš dalies pakeisto 2010 m. liepos 30 d. *Legge n. 122* (toliau – Įstatymas Nr. 122), 39 straipsnyje numatyta, kad fiziniams asmenims, gaunantiems pajamų iš verslo ar savarankiškos veiklos, ir asmenims, išskyrus fizinius asmenis, kurių apyvarta neviršija 200 000 EUR, mokesčių, įskaitant PVM, mokėjimas atidedamas iki 2010 m. gruodžio 20 d. be teisės susigrąžinti jau sumokėtą sumą.
- 5 2011 m. lapkričio 12 d. *Legge n. 183* (toliau – Įstatymas Nr. 183) 33 straipsnio 28 dalyje numatyta, kad siekiant įveikti ekstremaliąją situaciją, susidariusią po 2009 m. balandžio 6 d. Abrucų teritorijoje įvykusio žemės drebėjimo, 2010 m. gegužės 31 d. Dekreto įstatymo Nr. 78 39 straipsnyje numatyto mokesčio surinkimas išdėstomas dalimis (mokama 120 mėnesinių įmokų) ir kad kiekvieno atidėtojo mokesčio, atskaičius jau atliktus mokėjimus, mokėtina suma sumažinama iki 40 %.
- 6 Dėl šių taisyklių, susijusių su laikotarpiu nuo 2009 m. balandžio 9 d. iki 2010 m. gruodžio 20 d., įmonių savininkams ir pajamų iš savarankiškos veiklos gavėjams (ir kitiems subjektams, išskyrus fizinius asmenis, kurių apyvarta neviršija 200 000 EUR), mokesčių, įskaitant PVM, mokėjimas iš pradžių buvo atidėtas, o vėliau išdėstytas dalimis ir sumažintas iš viso 60 % bendros mokėtinos sumos.
- 7 Iš dalies panašios nuostatos buvo įtvirtintos 2002 m. gruodžio 27 d. *Legge n. 289* (toliau – Įstatymas Nr. 289) 9 straipsnio 17 dalyje ir skirtos asmenims, nukentėjusiems nuo 1990 m. žemės drebėjimo Sicilijoje.

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 8 Notaras PR pateikė prašymą gražinti 102 088 EUR PVM sumą, sumokėtą už 2009 m. balandžio mėn. – 2010 m. gruodžio mėn. laikotarpį, nes šis mokestis, kurio mokėjimas iš pradžių buvo atidėtas dėl 2009 m. balandžio 6 d. Abrucų regione įvykusio žemės drebėjimo, buvo sumažintas iki 40 % mokėtinų sumų pagal 2011 m. lapkričio 12 d. Įstatymo Nr. 183 33 straipsnio 28 dalį. Mokesčių inspekcija atmetė prašymą, motyvuodama tuo, kad pagal šią nuostatą negalima gražinti jau sumokėtų sumų.
- 9 Provincijos mokestinių ginčų komisija atmetė mokesčių mokėtojo skundą dėl prašymo atmetimo ir nusprendė, kad sumažinimas turi būti taikomas sumai, kuri dar turi būti sumokėta, o ne jau atliktiems mokėjimams.
- 10 Mokesčių mokėtojas kreipėsi į Regioninę mokestinių ginčų komisiją, teigdamas, kad mokesčių nesumokėjusių asmenų, kurie turėjo teisę į mokėtinos sumos sumažinimą, padėtis turėtų būti laikoma analogiška asmenų, kurie nors ir sumokėjo, bet prašė gražinti didesniąją sumokėtų sumų dalį, padėčiai; šis argumentas atitinka Kasacinio teismo išaiškinimą dėl analogiškos 2002 m. gruodžio 27 d. Įstatymo Nr. 289 9 straipsnio 17 dalies nuostatos, susijusios su 1990 m. žemės drebėjimu Sicilijoje. Mokesčių inspekcija nesutiko su mokesčių mokėtojo argumentu, nes jis susijęs su PVM, ir bet koku atveju prašė sustabdyti bylą, kol bus priimtas 2012 m. spalio 17 d. Europos Komisijos sprendimas C(2012) 7128 *final*, kuriuo pradėdama oficiali tyrimo procedūra pagal SESV 108 straipsnį, kuriame nurodyta sustabdyti su Europos Sąjungos teisės sistema nesuderinamos valstybės pagalbos teikimą.
- 11 Regioninė mokestinių ginčų komisija, pakeitusi pirmosios instancijos teismo sprendimą, patenkino mokesčių mokėtojo apeliacinį skundą ir pripažino atsisakymą gražinti PVM neteisėtu. Mokesčių inspekcija pateikė kasacinį skundą dėl šio sprendimo, į kurį mokesčių mokėtojas atsakė priešiškiniumi.

Svarbiausi šalių argumentai

- 12 **Mokesčių inspekcija, kasatorė**, nurodo SESV 108 straipsnio 3 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999/EB 11 straipsnio 1 dalies pažeidimą, nes Regioninė mokestinių ginčų komisija, nepaisydama nurodymo sustabdyti Italijos suteiktą neteisėtą pagalbą valstybės pagalbos byloje SA.35083 (2012/NN) dėl žemės drebėjimo Abrucų regione, pripažino teisę į PVM gražinimą ekonominę veiklą vykdančiam subjektui, šiuo atveju – laisvąja profesija užsiimančiam notarui.
- 13 **Mokesčių mokėtojas, kita kasacinio proceso šalis**, teigia, kad šis motyvas yra nepagrįstas, nes, jo nuomone, Europos Komisijos sprendimas netaikytinas šioje byloje, nes ji susijusi su vietos sąlygomis veikiančiu profesionalu.

Nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencija

- 14 Konkrečiai nurodoma 2015 m. liepos 15 d. Nutartis *Mokesčių inspekcija / Nuova Invincibile srl*, C-82/14, EU:C:2015:510, taip pat 2008 m. liepos 17 d. Sprendimas *Komisija / Italija*, C-132/06, EU:C:2008:412, susijęs su 2002 m. Įstatymo Nr. 289 8 ir 9 straipsniais.
- 15 Minėtoje nutartyje Teisingumo Teismas, konstatavęs, kad „atskaitos sistema buvo nustatyta siekiant užtikrinti PVM neutralumą <...>; šia sistema siekiama visiškai atleisti apmokestinamąjį asmenį nuo visos PVM, mokėtino ar sumokėto vykdant jo ekonominę veiklą, naštos. Taigi bendra PVM sistema užtikrinamas visų ekonominės veiklos rūšių apmokestinimo neutralumas“, pažymėjo, kad „Įstatymo Nr. 289/2002 9 straipsnio 17 dalimi nustatyta priemonė, viena vertus, ne palengvinama apmokestinamiesiems asmenims tenkanti mokesčių našta PVM srityje, bet suteikiama galimybė tam tikriems apmokestinamiesiems asmenims pasilikti arba susigrąžinti galutinio vartotojo sumokėtas ir mokesčių administratoriui mokėtinas sumas“ ir, kita vertus, tai lemia „skirtingą požiūrį, prieštaraujantį mokesčių neutralumo principui, nes šia nuostata suteikiama galimybė tam tikriems joje nurodytiems apmokestinamiesiems asmenims, taikant paprastai mokėtino PVM sumažinimą, kuris numatytas toje pačioje nuostatoje, pasilikti arba susigrąžinti didžiąją dalį PVM sumos, gautos už prekių tiekimą ir paslaugų teikimą, tuo tarpu kai kiti Italijos teritorijoje esantys apmokestinamieji asmenys turi mokėti visą PVM sumą, paprastai mokėtiną mokesčių administratoriui už šiuos sandorius“.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nagrinėjant kasacinį skundą svarbios dvi aplinkybės:
- a) nagrinėjant bylą buvo priimtas 2012 m. spalio 17 d. Europos Komisijos sprendimas C(2012) 7128 *final*.
 - b) prašymas grąžinti mokesčių yra susijęs su PVM.
- 17 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad priemonių, kuriomis valstybė narė atsisako teisingai taikyti ir (arba) surinkti mokėtiną PVM sumą, nesuderinamumas turi būti konstatuotas *ex officio*, neatsižvelgiant į konkrečius šalies pateiktus motyvus, nes ES sutarties 10 straipsnyje įtvirtintas veiksmingumo principas reiškia nacionalinio teismo pareigą *ex officio* taikyti Sąjungos teisę. Nagrinėjamu atveju Komisija 2015 m. rugpjūčio 14 d. Sprendime C(2015) 5549 *final* (kurį nacionalinis teismas taip pat turi įgyvendinti netaikydamas prieštaraujančių teisės aktų) 1 straipsnyje nurodė, kad „valstybės pagalbos priemonės <...>, kuriomis mažinami mokesčiai ir įmokos, kuriuos įmonės turi mokėti nuo 1990 m. nuo stichinių nelaimių nukentėjusiose Italijos teritorijose, ir kurias Italija neteisėtai įgyvendino

pažeisdama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalį, yra nesuderinamos su vidaus rinka“.

- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, 2011 m. Įstatymo Nr. 183 33 straipsnio 28 dalimi įgyvendinamas tas pats mechanizmas, kaip jau nustatytas 2002 m. Įstatymo Nr. 289 9 straipsnio 17 dalyje, nes, kaip ir pastarojoje nuostatoje, „*kiekvieno mokesčio ar įmokos mokėtina suma<...>, kurios mokėjimas atidedamas, atėmus jau sumokėtas sumas, sumažinama iki 40 %.*“, taigi mokėtinos sumos sumažinamos 60 %.
- 19 Atrodo, kad mokesčio mažinimo lengvata, visų pirma, gali ne palengvinti apmokestinamiesiems asmenims tenkančią mokesčių naštą, kiek tai susiję su PVM, bet suteikti galimybę kai kuriems iš jų pasilikti arba susigražinti galutinio vartotojo jau sumokėtas ir mokesčių administratoriui mokėtinas sumas: kitaip tariant, ši taisyklė suteikia galimybę kai kuriems asmenims susigražinti sumą, kurią faktiškai jau sumokėjo kiti asmenys, t. y. galutiniai vartotojai, kurių galimybė savo ruožtu prašyti profesionalo gražinti sumokėtą sumą tėra tik hipotetinė.
- 20 Antra, atrodo, kad ši nuostata lemia nevienodą požiūrį ir tiesiogiai pažeidžia mokesčių neutralumo principą, nes suteikia galimybę tam tikriems apmokestinamiesiems asmenims pasilikti ir susigražinti labai didelę dalį (60 %) PVM sumos, surinktos už prekių tiekimą ir paslaugų teikimą, priešingai nei kiti Italijos teritorijoje esantys apmokestinamieji asmenys, kurie už tokio paties pobūdžio sandorius turi sumokėti visą PVM sumą.
- 21 Mokesčių mokėtojas nurodė, kad naująja nuostata, kitaip nei 2002 m. nuostata, neužkertamas kelias Mokesčių inspekcijai vertinti, kad sumažinimas yra tik 60 % (o ne 90 %, kaip buvo numatyta 2002 m. nuostatoje) ir kad teritorinė taikymo sritis yra siauresnė, ir padarė išvadą, kad Teisingumo Teismo nutartyje *Mokesčių inspekcija / Nuova Invincibile s.r.l.* patvirtinti principai nagrinėjamu atveju netaikomi.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, nei sumažinimas, nei teritorinis apribojimas neatrodo svarbūs elementai, taip pat nėra svarbu tai, kad neužkertamas kelias vertinimui, nes bet kuriuo atveju sumažintų sumų dydis nekeičiamas. Taigi atrodo, kad šia nuostata nepateisinamai pažeidžiamas PVM neutralumo principas.
- 23 Vis dėlto. šios nuostatos Teisingumo Teismas dar nėra aiškiai išnaginėjęs, todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, atsižvelgiant į šalies pastabas, būtina pateikti Teisingumo Teismui klausimą dėl Įstatymo Nr. 183/2011 33 straipsnio 28 dalies suderinamumo, atsižvelgiant į tai, kas minėta.